

Mehmet Sait BENEK

Arş. Gör. | Res. Assist.
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muğla-Türkiye
Mugla Sıtkı Kocman University, Faculty of Letters, Department of History, Mugla-Turkey
m.s.benek@mu.edu.tr

III. ANTIOKHOS'UN DIŞ SİYASİ POLİTİKASI (MÖ 223-190)

Özet

III. Antiokhos, Seleukos İmparatorluğu'nun başına geçtiği MÖ 223 yılından itibaren aktif bir dış politika siyaseti izlemiştir. İmparatorluk merkezinin doğusunu kontrol aldıktan sonra MÖ 197 yılında batı seferini başlatmıştır. Kral, Ephesos kentinden başlayarak Küçük Asia'nın batı kıyıları boyunca işgallere başlamıştır. III. Antiokhos, Hellen kentlerinin kendi rızalarıyla Seleukos hâkimiyetini kabul etmelerini sağlamak istemiştir. Smyrna ve Lampsakos kentleri teslim olmak istemedikleri için Roma'dan yardım talebinde bulunmuşlardır. Roma, işgalleri başlangıçta Küçük Asia ile sınırlı görünen Seleukoslarla fiili bir savaşa girmek istememiştir. III. Antiokhos, Roma'nın tüm uyarılarına rağmen rotasını Avrupa toprakları üzerine çevirince, Roma'nın müdahalesi kaçınılmaz olmuştur. İki tarafın Avrupa topraklarındaki buluşması Seleukos ordusunun hezimetıyla sonuçlanmıştır. Roma bu başarısına rağmen III. Antiokhos'a Syria'ya dönme fırsatı sunmuş, ancak olumsuz bir yanıt alınca, onun bu hırsına son darbeyi Küçük Asia'da vurmuştur.

Anahtar Kelimeler: III. Antiokhos, Seleukos, Roma, Küçük Asia, Magnesia Savaşı.

FOREIGN POLICY OF ANTIOKHOS III (223-190 BC)

Abstract

Antiochus III had pursued an active foreign policy since 223 BC when he took over Seleukos Empire. After he had gotten the east of the center of the empire under control, he launched the west expedition in 197 BC. Beginning with Ephesos, The King started to occupy the west coasts of Asia Minor. Antiochus III wanted to cities of Hellen to accept the ascendancy of Seleukos of their own free will. As the cities of Smyrna and Lampsakos did not want to yield they called for help from Rome. Rome didn't want to fight with Seleukos of which occupations seemed limited with the west coasts of Asia Minor at the beginning. Because Antiochus III wanted to occupy the lands of Europe despite warnings of Rome, the interference of Rome became matter-of-course. The first fight of two sides ended up with wipe-out of armies of Seleukos. Despite the success of him, Rome had given a chance to Antiochus III to go back to Syria, but when the response was negative, Rome hit the final beat on Antiochus in Asia Minor.

Keywords: Antiochus III, Seleukos, Rome, Asia Minor, Battle of Magnesia.

Polybios, eserinin¹ III. -IV. - V. - VII. - X. - XI. - XIII. - XV. - XVI. - XVIII. - XXI. ve XXX. kitaplarında III. Antiokhos’un izlediği dış siyasi politikayla ilgili aktarımlarda bulunmuş ve kralın zaman içerisinde değişen politikaları ve uğradığı başarısızlığı aşağıdaki cümleleriyle özetlemeye çalışmıştır:

“III. Antiokhos başlangıçta hem aklında büyük idealleri olan hem de tasarladıklarını gerçekleştirebileceği yetenek ve cesarete sahip biri olarak görünmekteydi. Ancak hayatının ilerleyen dönemlerinde sergilediği karakter başlangıçtaki karakterinin çok gerisinde kalmış ve genel beklentiyi hayal kırıklığına uğratmıştır” (Polybios, 15.37.1-2).

Yukarıdaki pasajdan da anlaşılacağı üzere III. Antiokhos’un ortaya koyduğu karakter, onun icraatlarının seyrine doğrudan etki etmiştir. Bu anlamda, III. Antiokhos dönemini iki farklı aşamada incelemek mümkün olmaktadır. İlk aşama, onun Seleukos Hanedan geçmişine duyduğu sadakatin sağladığı kazanımlar sonucunda hem kendi halkını hem de Küçük Asia’nın sakinlerini heyecanlandıran faaliyetlerle doludur. İkinci aşamada ön plana çıkan özellikleri ise daha çok negatif yönlü sonuçlar doğurmuştur. Atalarından kalma olduğunu iddia ettiği Küçük Asia topraklarını işgal etmesine rağmen bununla yetinmemiştir. Hedeflerini, sahip olduğu gücün ötesine taşımış ancak hırsı ve aşırı özgüveni nedeniyle bunun farkına varması zaman almıştır. Bu zaman dilimi içerisinde sadece hayallerinden değil, aynı zamanda elde ettiklerinden de vazgeçmek zorunda bırakılmıştır. Çalışmamızın devamında III. Antiokhos’un söz konusu karakterinin ortaya çıkardığı siyaset anlayışının Seleukosların Magnesia Savaşı’na sürüklenmesinde ve savaşın kaybedilmesinde ve böylece belki de Seleukos İmparatorluğu’nun çöküşünün başlangıcında oynadığı rolü incelemeye çalışacağız.

Seleukos İmparatorluğu², hükümdarı II. Seleukos (MÖ 246-225)’un ölümünün ardından tahta büyük oğlu III. Seleukos çıkmıştır (MÖ 225). Ancak III. Seleukos (MÖ 225-223) Küçük Asia topraklarındaki bir seferi sırasında uğradığı bir suikast sonucu öldürülünce yerine henüz on sekiz yaşındaki kardeşi III. Antiokhos (MÖ 223-187) geçmiştir. Kral, Seleukosların Küçük Asia’daki hâkimiyet alanlarının yönetimini kuzeni Akhaios’a,

¹ Polybios, *Histories*, Loeb Classical Library, Cambridge 1927.

² Makedonia kralı Büyük İskender (MÖ 336-323)’in ölümünden sonra onun generalleri tarafından kurulan Hellenistik krallıklardan bir tanesidir. I. Seleukos (MÖ 311-281) tarafından Syria topraklarında kurulmuştur.

imparatorluk merkezi olan Syria'nın doğusundaki toprakların idaresini ise Molon kardeşler (Molon ve Aleksandros)'e bırakmıştır (Polybios, 5.40.6-7). Molon kardeşler çok geçmeden bir ayaklanma çıkarmış (5.41) ancak III. Antiokhos bu isyanı kısa sürede kanlı bir şekilde bastırmıştır (5.52-53). Diğer taraftan, Ptolemaios İmparatorluğu³ hükümdarı IV. Ptolemaios'un MÖ 217 yılında Syria'nın güney topraklarını işgal etmesi üzerine Seleukos ordusuyla Raphia Savaşı'nda karşı karşıya gelmiştir. III. Antiokhos savaştan yenik ayrılmış ve imparatorluk merkezine çekilmek zorunda kalmıştır (5.81-86). III. Antiokhos Syria topraklarında yaşanan sorunlarla uğraşırken, Küçük Asia yöneticiliğine atadığı Akhaios otoritesini giderek sağlamlaştırmış (5.48.3) ve yeni bir başkaldırı hareketi başlatmıştır. Bu kez yönünü Küçük Asia'ya çeviren III. Antiokhos, Akhaios'a karşı Pergamon kralı I. Attalos (MÖ 241-197) ile anlaşmıştır (5.107.4).⁴ MÖ 214 yılına kadar süren çatışmaların sonucunda Sardeis kentinde sıkıştırılan Akhaios, III. Antiokhos tarafından öldürülmüş (5.15-18.) ve Küçük Asya'nın kontrolü kısmen Seleukosların eline geçmiştir⁵. III. Antiokhos, tahttaki bu ilk yıllarında kazandığı başarılar dolayısıyla ciddi bir özgüven kazanmış olmalıydı. Zira bundan sonra attığı adımlar bunun açık birer göstergesi niteliğindedir.

MÖ 213 yılında Syria'ya dönerken komutanlarından Zeuksis'i Küçük Asia'nın idaresinden sorumlu tutmuş ve Akhaios'un Hellen kentleri üzerinde bıraktığı olumsuz Seleukos imajını çeşitli imtiyazlar ve imar faaliyetleriyle düzeltmeye çalışmıştır.⁶ Kral,

³ Büyük İskender'in generallerinden I. Ptolemaios (MÖ 305-285) tarafından Mısır merkezli kurulan Hellenistik bir krallıktır.

⁴ Magie'ye göre, Küçük Asia'nın batısında etkin bir güç olan Pergamon krallığının gücü, Seleukosların isyancı komutanı Akhaios'un etkinliği yüzünden kısa bir süre için azalmıştır (Magie 2007: 29). III. Antiokhos'un Pergamonlularla anlaşmayı seçmesinin muhtemel gerekçesi Akhaios'u ortak düşman olarak göstermek şeklinde anlaşılmaktadır.

⁵ III. Antiokhos MÖ 213 yılı itibarıyla Kilikia'dan Mysia'ya kadar Küçük Asia'yı yeniden ele geçirmiş ve hatta Pamphylia'yı yeniden almıştı. Ancak yeniden canlanan Seleukos hâkimiyeti Troas'tan Batı Karia'ya, Lykia ve güneyde Kilikia Trakheia (Kayalık Kilikia)'ya kadarki batı ve kıyı bölgelerinde etkili olamadı. Yine de Küçük Asia topraklarının büyük bölümü I. Seleukos'a ait 'atadan kalma' mülkler olarak görünmekle beraber Seleukoslar bu toprakların neredeyse tamamını kontrol altına almıştı (Ma 1998: 63).

⁶ III. Antiokhos'un Zeuksis'e gönderdiği bir mektup aracılığıyla (Ma 1998: 285) Sardeis kentinin inşası ile ilgili verdiği çeşitli talimatları öğrenmekteyiz. Yine başka bir mektuptan (Welles 1934: 141), III. Antiokhos doğu seferindeyken (MÖ 213-203), Miandros nehri üzerindeki Magnesia kentinden gelen bir elçi grubunun Artemis Leukophryene için düzenledikleri oyunların "Pyhtia Oyunlarına" (Phytia Oyunları ile ilgili bilgiler için bkz., Weir 2004) eşit statüde kabul edilmesini istediklerine ve kralın bu isteğe karşı gösterdiği olumlu yaklaşıma şahit olmaktadır. III. Antiokhos söz konusu doğu seferinde elde ettiği

MÖ 203 yılında yeniden Küçük Asia’nın batısına doğru yürüyüşe geçmiş⁷ ve Batı Anadolu’da Zeuksis ile koordineli olarak birtakım işgal faaliyetlerine girişmişlerdir⁸. III. Antiokhos MÖ 201 yılında Küçük Asia yürüyüşünü birden bire sonlandırıp imparatorluk merkezine dönmüştür.⁹ Seleukoslar, aynı yıl Ptolemaioslarla yaptığı V. Syria Savaşı’nı kazanmıştır.¹⁰ Söz konusu zaferden ziyade savaş sırasında cereyan eden bir başka hadise dikkat çekmektedir. Roma, bölgeye gönderdiği elçiler aracılığıyla III. Antiokhos’a Ptolemaios topraklarına yönelik politikalarından vazgeçmesi gerektiği uyarısında bulunmuş ancak kral bu telkini dikkate almamıştır (Iustinus, 31.1.1-4). Bu olay, içeriğinden bağımsız olarak değerlendirildiğinde, aslında Roma’nın, Seleukosların özellikle Küçük Asia’ya yönelik politikalarının farkında olduğunun mesajını vermek istediğini anlayabiliriz.¹¹ III. Antiokhos ise bu olaydaki davranışıyla bir anlamda gelecekte sergileyeceği başına buyruk yönetim anlayışına erken bir ışık tutmuş görünüyordu.

III. Antiokhos’un dâhil olma girişimlerinde bulunduğu batı dünyasında bu dönemde güçlü bir Roma otoritesi söz konusudur. Roma bir yandan batıda MÖ 264-201 yılları arasında Kartaca ile diğer yandan doğuda MÖ 215-197 yılları arasında Makedonia ile yaptığı savaşlardan kârlı çıkmıştır. Özellikle Makedonia’ya karşı Hellen halklarının desteğini almış ve onların savunuculuğu propagandasına başlamıştır. Roma, V. Philippos’un işgal ettiği Hellen kentlerini boşaltmasını sağlamıştır (Polybios, 18.44).

başarılarında ardından “Büyük” unvanıyla anılmaya başlamıştır (Bevan 1902a: .241-3); Iosephos’un bildirdiğine göre (Antiquitates Iudaicae, 12.148-53), III. Antiokhos MÖ 205 yılında Lycia ve Phrygia’daki huzursuzlukları bertaraf etmek amacıyla bölgeye 2 bin kadar Yahudi’nin yerleştirilmesi için Zeuksis’e başka bir mektup daha göndermiştir.

⁷ III. Antiokhos’un MÖ 217 yılında Raphia’da boyun eğdiği IV. Ptolemaios’un MÖ 204 yılında öldüğü düşünüldüğünde, kralın batı yürüyüşü ve bölgedeki Ptolemaios varlığını görmezden gelmesi makul karşılanabilir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz., Errington 1989: 250; Ma 2000: 292.

⁹ Polybios (3.2.8; 15.20.3) ve Livius (31.14.5) gibi bazı tarihçilere göre III. Antiokhos’un Syria’ya dönmesinin nedeni, Batı Anadolu’da faaliyet gösteren Makedonia kralı V. Philippos ile Ptolemaios topraklarının paylaşımı konusunda yaptığı bir anlaşmadır. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Magie 1939.

¹⁰ Syria Savaşları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Grainger 2010.

¹¹ V. Philippos’un Batı Anadolu’daki işgallerinden rahatsız olan Rhodos ve Pergamon arkalarına Roma’nın desteğini almışken (Livius, 31.2), III. Antiokhos’un V. Philippos ile olan yakınlığı doğal olarak Roma’nın dikkatini Seleukoslara çevirmiştir.

Roma batıdaki tek söz sahibi olurken, III. Antiokhos doğuda kontrolü ele almış ve imparatorluğunun sınırlarını Syria ovasından doğuda İndus Nehri’ne kadar büyütmişti. (Badian 1959: 81) Gerek Roma’nın Batı Anadolu’nun yönetimiyle ilgili doğrudan bir rol üstlenmemesi, gerekse V. Philippos’un bölgedeki etkinliğinin sona ermesi III. Antiokhos’un yeni bir batı seferine çıkması için gereken uygun zemini hazırlamış görünüyordu. Ancak böyle bir seferin, Makedonia savaşlarından henüz çıkmış olan Roma’nın ve onun müttefikleri olan Rhodos ve Pergamon’un çıkarlarına ters düşeceği açıktı. Rhodos’un MÖ 197 yılında III. Antiokhos’a gönderdiği elçiler tam da bu konuyla ilgili endişeleri dile getirmiştir (Livius, 33.20). III. Antiokhos Rhodos’un isteğini dikkate almamış ve aynı yıl Küçük Asia’ya doğru yeni bir sefere çıkmıştır. Uzun bir yürüyüşten sonra, konumu açısından stratejik önemi büyük olan Ephesos’a ulaşmış ve kenti kontrol altına almıştır (Polybios, 18.41). Hellen kentlerinin Seleukos işgallerine direnç göstermeleri oldukça güçlü ancak Smyrna ve Lampsakos kentlerinin Roma’dan Seleukoslara karşı yardım talep etmesi¹², III. Antiokhos’a yeni ve güçlü bir muhatap kazandırmıştır. Roma, yardım çağrısının geldiği sırada, henüz işgal ettiği Makedonia topraklarının durumuyla ilgilendiğinden, konuyla alakalı hızlı ve çözümcül kararlar almak zorundaydı. Çünkü Roma bu kez oldukça güçlü bir düşmanla karşı karşıyaydı.¹³

Ortaya çıkan tabloda, iki tarafında benzer argümanlarla Hellenleri ikna çabasında olduğu görülmektedir. Örneğin Romalı komutan Flaminius, Korinthos kentinde yapılan bir toplantıda “Roma’nın kendi çıkarları için değil, Hellenlerin özgürlüğü için mücadele edeceğini ve bu mücadelede onların desteğini istediklerini” açıkça dile getirmiştir (Polybios 18.45.7-9). III. Antiokhos ise, Lampsakos ve Smyrna kentlerini Roma’ya yaptıkları yardım başvurusunun ardından kendisine yakıştırılmaya çalışılan “işgalci”

¹² Livius, 33.38; Polybios, 18.52; Smyrna ve Lampsakos kentlerinin Roma’nın kendilerine olumlu bir yanıt vermesini umdukları bu şekildeki bir yardım talebinin daha önce Hellen kentleri arasında Batı Anadolu’da bir örneği yoktur (Magie 2007: 38). III. Antiokhos’un kıyı kentlerini birer birer işgal etmesi karşısında Roma’nın Küçük Asia’daki en yakın müttefiki olan Pergamon Krallığı da çaresiz kalmıştır. Bu nedenle kimi Hellen kentleri teslim olurken, söz konusu iki kent Seleukoslara karşı doğrudan Roma’dan medet ummuşlardır.

¹³ Badian 1959: 84; Rostovtzeff’e göre Roma, Makedonia savaşlarında yalnızca askeri anlamda değil, aynı zamanda ekonomik olarak da zarar görmüştü ve daha iyi bir duruma gelmesi ve dolayısıyla Seleukoslarla yeni bir savaşa girmesi için zamana ihtiyacı vardı (Rostovtzeff 1957: 6-7).

sıfatından sıyrılmak için, bu iki kente özgür kalacaklarına ve herhangi bir baskıya maruz kalmayacakları sözünü vermiştir (Livius, 33.38). Kral, bu iyi niyet göstergesiyle bir bakıma Roma’nın Hellenleri kışkırtarak savaşmalarını zaruri gösteren bahaneleri ortadan kaldırmayı amaçladığını beyan etmiş oluyordu.

III. Antiokhos, muhtemelen Romalıların niyetini açıkça öğrenmek için, Korinthos’ta bulunan Roma heyetine elçilerini göndermiştir. Heyet, elçilere Seleukosların ilerleyişini durdurması ve işgal ettiği toprakları boşaltması gerektiğini dile getirmiştir (Polybios, 18.47). Lysimakheia kentinde taraflar arasında yapılan ikinci bir görüşmede Roma heyeti aynı şartları tekrar etmiş ve aksi bir durumun savaş ilanı gerektireceğinden bahsetmişlerdir. III. Antiokhos her ne kadar savaşmak istemiyor gibi görünse de (Polybios 18.50), Roma’nın dikte ettiği şartlar karşısında V. Philippos ve Ptolemaiosların bir süre kontrol ettiği ve bugün Roma’nın hâkim olmak istediği toprakların aslında atadan gelen hakla I. Seleukos’a ait olduğunu, dolayısıyla bu topraklar üzerindeki haklarından vazgeçmeyeceğini ifade etmiştir (Appianos, Rhomaika –Syriaka- 6; Polybios, 18.51.4-6). Romalı elçi heyeti senatoya sundukları raporda Seleukosların büyük bir orduyla Avrupa topraklarına girecek büyüklükte bir orduya sahip olduğunu ve eğer III. Antiokhos’un dikkati başka bir yöne kaydırılmazsa Hellen anakarasının savaşın ortasında kalacağını bildirmiştir (Livius, 33.44). Bunun üzerine toplanan Roma senatosu, elçileri aracılığıyla kendisine iletilen şartları yerine getirmemesi halinde Seleukoslarla savaşma kararı almıştır.¹⁴

III. Antiokhos, batı seferine kendinden emin bir şekilde çıkmışken hiç hesapta olmayan böylesine güçlü bir devletten aldığı bu açık savaş ilanına hiç tereddüt etmeden, aynı şekilde karşılık vermiştir (Livius, 35.17.3-9). Kralın bu hamlesi, Roma’ya karşı yaşanacak bir başarısızlığın Seleukos İmparatorluğu’nun sadece Küçük Asia’da değil,

¹⁴ Diodoros, 28.15.4; Livius, 34.59.5; Livius, Flaminius’un savaş ilanını şu sözlerle aktarıyor: “Roma halkı, III. Antiokhos Avrupa’yı boşaltmadıkça, Hellen kentlerinin özgürlüğünü tıpkı daha önce kahramanca ve kendinden emin bir şekilde V. Philippos’a karşı savunduğu gibi savunacaktır” (34.59.4-5); Flaminius’un korumayı vadettiği Hellen toprakları elbette III. Antiokhos’un yanında savaşmayı reddeden bölgelerle ilgilidir. Örneğin aşağıda değineceğimiz üzere Aetolia Birliği Roma’ya karşı Seleukoslarla birlikte hareket ediyordu; Bu arada Roma’nın başarılı komutanlarından Lusius Skipio (Asiatikus) da senatodan Seleukoslara karşı savaşma yetkisi almıştır (Livius, 34.43.3).

aynı zamanda tüm hâkimiyet sahasında prestij kaybına uğrayacağı, hatta belki önüne geçilemez karışıklıkların çıkabileceğini düşüncesinden ileri gelmiş olabilir. Ancak bu kadar ciddi bir karar sadece savunma güdüsüyle verilmiş gibi görünmüyordu. Çünkü Roma’nın Küçük Asia üzerine yaptığı planların doğru bir şekilde işlemesi, bölgedeki mutlak hâkimiyet sahibinin Roma olacağı anlamına geliyordu. MÖ 193 yılında yapılan bu karşılıklı savaş ilanının ardından aynı yıl aralarında Puplius Skio (Afrikanus)’un da bulunduğu bir elçi heyeti, Ephesos’ta bulunan III. Antiokhos ile son bir toplantı yaparak, savaşmaya hazır durumdaki Roma’nın şartlarını bir kez daha bildirmek istemiştir. Yapılan görüşmelerden olumlu bir sonuç çıkmayınca (Polybios, 3.11.1-3, 12.1). III. Antiokhos, olası bir savaş öncesinde Demetrias kentinde durum değerlendirmesi için bir toplantı düzenlemiştir (Livius, 35.17.3-9, 19.7). Roma’nın düşmanı olan Kartaca kralı Hannibal da bu toplantıda III. Antiokhos’u ziyaret etmiş ve ona Roma ile savaşması gerektiği yönünde telkinlerde bulunmuştur.¹⁵ III. Antiokhos’un bu andan sonra Roma ile olan münasebetleri konusunda verdiği cesaretli kararlarda Hannibal’in da etkisinin olduğunu ve belki de kralı elde edilmesi zor başarılar konusunda hırslandırdığını söylemek yanlış olmaz.

Roma’nın ve III. Antiokhos’un karşılıklı savaş ilanının ardından Hellenlerin ve Makedonia’nın kimin tarafında savaşa gireceği de şekillenmişti. Her ne kadar eski gücünde olmasa da V. Philippos’un konumu iki taraf için de önem arz ediyordu. Bir taraftan daha önce (MÖ 202) III. Antiokhos ile bir antlaşmanın içinde yer alan V. Philippos, diğer taraftan Roma’ya karşı kaybettiği savaştan (MÖ 197) sonra eski gücünü

¹⁵ Appianos’un bildirdiğine göre (Rhomaika -Syriaka- 14), III. Antiokhos toplantının konuğu durumdaki Hannibal’in atılacak adımlar konusunda fikrini sorunca Hannibal şu şekilde bir cevap vermiştir: “Eğer isterseniz şimdi ya da kış mevsimi sonunda Thessialıları kontrol altına alabiliriz. Diğer taraftan Aitolialılara olan güvenimizi devam ettirip V. Philippos’u bize katılmaya ikna etmeliyiz ancak anladığım kadarıyla o kendisine daha çok fayda getiren tarafı yani Roma’yı seçecektir. Bu nedenle Asia’daki orduyu daha da büyütürsek savaşı Roma topraklarına kadar taşıyabiliriz”. Hannibal konuşmasının devamında, herhangi bir talihsizlik yaşanmaması halinde yaptığı planların III. Antiokhos’un lehine seyredeceğinden emindi (Florus, 1.24.1-8; Malalas, 210). Hannibal’in konuşmasının tamamı için bkz., Appianos, *Rhomaika -Syriaka-*, 14; Aulus Gellius’un aktardığına göre (Noctes Atticae, 5.5.1-7) III. Antiokhos’un “Roma ordusu için yeterli miyiz?” şeklindeki bir sorusuna Hannibal “Romalılar aç gözlüdür ancak yine de yeterliyiz” cevabını vermiştir. Gellius, aslında kralın askeri anlamda bir kıyas sorusu yönelttiğini fakat Hannibal’in verdiği cevaptan, soruyu ganimet yeterliliği olarak anladığını bildirmiştir.

büyük ölçüde yitirmiş ve Roma'nın güdümüne girmişti. Bu nedenle Makedonia'nın, Roma-Seleukos savaşında III. Antiokhos'un yanında yer alması beklenemezdi (Appianos, *Rhomaika -Syriaka-*, 15-16). Hellen anakarasındaki yerel güçler arasından Akhaialılar Birliği de Roma'yı desteklerken,¹⁶ Aetolialılar Birliği¹⁷ ve Boiotialılar (Appianos, *Rhomaika -Syriaka-*, 13) III. Antiokhos ile savaşıacaklarını bildirmişlerdir. Görüldüğü üzere aslında bir taraftan karşılıklı bir hegemonya savaşı veriliyordu, ancak bu mücadelede müttefikler baskın gücün korumasında değil, emrinde olmanın gayreti içerisinde gözükmektedirler.¹⁸

İlk etapta Roma ve Seleukos birlikleri doğrudan karşı karşıya gelmezken, yerel güçlerin çatışmaları söz konusudur (Livius 35.31). Savaş stratejisini Hannibal'in yönlendirmesi ve kişisel hırsıyla birleştirerek belirleyen III. Antiokhos, donanmasıyla Euboia (Eğriboz) Adası'nı ve Hellen anakarasına çıkararak buradaki bir kıyı kenti olan Delion'un işgal etmiştir. Hellen topraklarında ilerlemeye başlayan Seleukos ordusu Thesselia kentlerini ve Akarnania'nın büyük bir kısmını ele geçirmiştir. III. Antiokhos, 10 bin piyade ve 500 atlısıyla Thermopylai kentine girmiş ve burada orduyu toparlamak ve destek bulmak için beklemiştir.¹⁹ Roma ise III. Antiokhos'un bu ani ve tehlikeli ilerleyişine karşı harekete geçerek MÖ 191 yılının baharında 2 bin atlı, 20 bin piyadeden oluşan bir orduyla Seleukosların işgal ettiği topraklara doğru yola çıkmıştır. İki ordu Thermopylai kentinde karşılaşmış ve savaşı kesin bir zaferle Markus Kato komutasındaki Roma ordusu kazanmıştır.²⁰ Appianos'a göre (*Rhomaika -Syriaka-*, 15-16), Seleukoslar sayıca az olduklarından ve yeterli desteği bulamadıklarından, onlar için bu bir savunma savaşı şeklinde geçmiştir.²¹ III. Antiokhos'un Küçük Asia'daki ilerleyişini Avrupa topraklarına taşıma konusundaki bu girişimi daha ilk ciddi

¹⁶ Pausanias, 7.8.3; Akhaialılar Birliği ile ilgili bilgiler için bkz., Rhodes 2007: 291-97.

¹⁷ Polybios, 21.31.7, 13; Aetolialılar Birliği ile ilgili bilgiler için bkz., Tod 1948: 137.

¹⁸ Roma ve III. Antiokhos arasındaki hegemonya mücadelesi ile ilgili ayrıntılı bir değerlendirme için bkz., Eckstein 2008: 306-42.

¹⁹ Appianos, *Rhomaika -Syriaka-*, 12, 16-18; Diodoros'a göre (29.3.1), III. Antiokhos yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen samimiyetine ve tavsiyelerine güvendiği Hannibal'i dinlemeye devam etmiştir.

²⁰ Thermopylai Savaşı hakkında ayrıntılı bilgiler için bkz., Cicero, *Cato Maior*, 32; Plutarkhos, *Bio Paralleloi -Marcus Cato*, 13.1, 14.2;

²¹ III. Antiokhos'un izlediği savunma stratejisi hakkında bkz., Kochva 1976: 158-62.

karşılaşmada hüsrarla sonuçlanmıştır. Böylece kralın ilk etapta makul bulduğu savaş stratejisinin işlerliği tehlikeye düşmüştür.

III. Antiokhos, yanındaki az sayıdaki askerle savaş meydanından kaçarak Batı Anadolu'daki ilk karargâhı olan Ephesos kentine dönmüştür (Livius, 36.21.3). Roma ordusu ise Seleukosların kara birliklerinden sonra denizdeki gücüne de ağır darbeler vurmuştur (Iustinus, 31.6.6-9). Savaş başlamadan önce aralarında Boiotia, Elis ve Euboia'nın da bulunduğu Seleukos müttefiği Hellen kentleri, III. Antiokhos'un aldığı ağır yenilgiden sonra Roma ile barış yapma yolunu tercih etmişlerdir. Diğer taraftan Khalkis ve Elis'teki Seleukos garnizonlukları işlevini yitirmiş, Demetrias ise kapılarını V. Philippos'a açarken kentteki Roma karşıtı tüm yöneticiler öldürülmüştür (Bevan 1902b, vol. II: 87). Bu gelişmeler, Seleukosların aldığı yenilginin büyüklüğünü ve söz konusu Hellen kentlerinin III. Antiokhos'a olan bağlılıklarını tamamen yitirdiklerini göstermektedir. Cicero'nun bildirdiği üzere (Philippics, 11.17), Roma ordu komutanlarından Lusius Skipio Seleukoslardan boşalan Hellen topraklarını Romalı yöneticiler arasında paylaştırmaya başlamıştı.

Roma ordusu, Seleukoslar Thermopylai'de uğradığı hezimete rağmen Syria'ya dönmeyip, hala karada ve denizde eski gücüne kavuşmak için çaba sarf etmeye başlayınca (Livius 37.8.1-5) bu kez yönünü Küçük Asia'ya çevirmiştir. III. Antiokhos'un bu çabasının sebebi en azından atadan kalma olarak gördüğü Küçük Asia topraklarını elde tutmaktı. Çünkü Thermopylai yenilgisi, batı seferine Küçük Asia egemenliği amacıyla çıkan Seleukoslar için belki de hesapta olmayan ve sonradan verilmiş yanlış bir kararın neticesi olabilirdi. Kral, ilk iş olarak bütün imparatorluk ordusunu bir araya getirmeye uğraşmıştır. Ardından imparatorluk ordusuna destek olmaları için Syria ile bir şekilde bağlantısı olan her yerden asker talep etmiştir: Syria'nın güneyinden Araplar, Kaspia (Hazar) Denizi civarından göçebeler, Seleukoslara bağlı Media'dan ve Küçük Asia'daki Galatların bir kısmından birlikler Seleukos ordusuna dâhil edilmiştir (Bevan 1902b, vol. II: 93-4). Müttefik arayışlarını Küçük Asia'da da sürdüren III. Antiokhos, Bithynia kralı I. Prusias'ı Roma'ya karşı birlikte savaşmaya davet etmiş ancak olumsuz bir cevap almıştır. Polybios'un da

bildirdiği gibi (21.11.1-13), I. Prusias Roma’nın Küçük Asia’daki ilerleyişinden çekinmiş olmalıydı. Ancak, bu dolaylı ve doğal çekincenin yanında doğrudan bir neden daha vardı: Romalı Skipio kardeşler, I. Prusias’a tehdit içerikli bir mektup göndererek “Seleukosların yanında yer alan ya da Roma’nın yanında yer almayan herkesin zarar göreceğini” bildirmişlerdir. Roma’nın durumu bu denli ciddiye alması, III. Antiokhos’un Roma karşısında uğradığı hezimetin ardından intikam arayışına girmiş olmasıyla açıklanabilir.

III. Antiokhos, karadaki çalışmaları bizzat yürütürken denizlerdeki üstünlüğün tamamen Romalıların eline geçmemesi için ise kraliyet amirallerinden biri olan Polyksenidas’a tam yetki vermiştir. Diğer yandan Hannibal’i donanmaya takviye yapılması için Phoenikia (Fenike) ve Kilikia’ya göndermiştir. Hannibal kendisine verilen görevi başarıyla yerine getirmiş ancak dönüş yolunda Roma müttefiki olan Rhodoslulara ait bir donanma tarafından abluka altına alınarak birkaç gemi kaybetmiştir (Appianos, Rhomaika -Syriaka-, 22). Rhodos, III. Antiokhos’un denizlerdeki kontrolü ele geçirme arzusunun gerçekleşmesi için doğru bir müttefik olabilirdi. Ancak, uzun zamandır Roma’nın emrinde hareket ettiğinden ve ayrıca işler Seleukosların aleyhine seyrederken hiçbir şart altında saf değiştirmeleri beklenemezdi. Son olarak Pergamon’un durumu da Rhodos’tan farksız değildi. Geçmişe baktığımız zaman Pergamon Krallığı’nın Seleukosların tehdidi altında varlığını sürdürmeye çalıştığını görüyoruz. Önce Seleukosların Küçük Asia valisi Akhaios’un işgal faaliyetleri, daha sonra III. Antiokhos’un hem bu işgali sonlandırma mücadelesi hem de bütün Küçük Asia’yı Seleukos İmparatorluğu’na bağlama girişimleri sürekli olarak Pergamon Krallığı’nı bir şekilde rahatsız etmiştir. Bu gibi nedenlerden ötürü II. Eumenes’in krallığı için tehlike oluşturacağını düşündüğü Seleukoslara yardım etmektense Roma taraftarlığına sıcak bakması son derece doğaldı. II. Eumenes’in Roma’ya kıyıda ve karadan sunduğu imkânlar III. Antiokhos’un Pergamon bölgesini kullanmakla ilgili planlarını da suya düşürüyordu. Küçük Asia’daki kalıcılığı anlamında denizlerden gelecek olan askeri yardımın önemi düşünüldüğü zaman bu durumun Seleukos ordusu için ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçların büyüklüğü yadsınamazdı.

III. Antiokhos, Roma ile küçük çatışmalara girerek, zaten az sayıda olan askerlerini kaybetmek niyetinde olmadığından bütün birliklerini büyük bir savaşta bir araya getirmek için zaman kazanmıştır. Toplanma yeri olarak Magnesia ovasını seçen III. Antiokhos, Avrupa'da elinde tuttuğu son toprak parçası olan Lysimakheia'yı da boşaltmıştır.²² Kral, tüm bu hazırlığa rağmen, muhtemelen gücünün zirvesinde olduğunu düşündüğü Thermopylai'de aldığı yenilginin ardından Avrupa'daki ilerleyişinin son bulmasını da hesaba katarak, en azından bu kez Küçük Asia'yı elinde tutmak amacıyla bir barış yapılmasını umarak Roma'ya elçi göndermiştir. III. Antiokhos, şimdiye kadar iki taraf arasında yaşanan tüm çatışmalardan dolayı af dilediğini, neden olduğu savaş zararlarının yarısını karşılayacağını ve Smyrna ile Lampsakos kentlerini rahat bırakacağını dile getirmiştir. Polybios'un ifadesiyle (21.13.1-5) "kral barış için yalvarmıştır". III. Antiokhos'un teklifini kendi aralarında değerlendiren Scipio kardeşler belirledikleri şu koşulların kabul edilmesi halinde kendilerine iletilen barış talebini kabul edebileceklerini bildirmişlerdir: **1.** Her şeyden önce Seleukoslar Avrupa ve Torosların batısında işgal ettikleri bütün toprakları boşaltacak ve Torosların doğusuna çekilecek (Polybios, 21.14.7-9). **2.** III. Antiokhos'un ödemeyi kabul ettiği savaş tazminatının yarısı değil tamamı ödenecek, savaş gemileri ve savaşlarda kullanılan filler Roma'ya bırakılacaktı (Diodoros, 29.10.1). **3.** Son olarak, Hannibal başta olmak üzere Roma düşmanı olup da Seleukosların yanında yer alan kişiler pazarlıksız teslim edilecekti.²³

Seleukosların barış talebi ve Roma'nın sunduğu şartlar karşılıklı olarak değerlendirildiği zaman, Romalıların kendi şartlarının kabul gördüğü tek taraflı bir barış tesis etmek niyetinde olduğu anlaşılmaktadır. III. Antiokhos, MÖ 197 yılında Batı Seferine çıkarken tek amacı atalarına ait olduğunu düşündüğü Küçük Asia topraklarını geri almaktı. Kral,

²² Diodoros'a göre (29.5.1), bu planlı bir geri çekilmeydi; Livius da benzer şekilde (37.31.1), III. Antiokhos'un Lysimakheia'daki birliklerinin Roma'nın en ufak saldırısında düşmesinden dolayı, kenti boşaltarak askerleri Magnesia'ya çağırılmayı onlardan burada yararlanmayı tercih ettiğini yazmıştır.

²³ Diodoros, 29.10.1; Bu arada, III. Antiokhos hem bir iyi niyet göstergesi hem de talep ettiği barışın bedelinin kendisine ödetilirken daha insafli davranılması ümidiyle Puplius Skio'nun daha önce Euboia Adası'nda Seleukoslar tarafından esir alınan oğlunu herhangi bir şart veya fidye talebi olmaksızın serbest bırakacağını iletmiştir (Diodoros, 29.8.1). Skio, III. Antiokhos'un bu davranışından dolayı memnuniyetini ifade etmiş ancak elçilere verilen cevaplarda bu durumun herhangi bir yumuşatıcı etkisine rastlanmadığı açıkça görülmektedir.

yönünü Avrupa’ya çevirdiğinde Roma kendisine Küçük Asia topraklarına çekilmesi yönünde telkinlerde bulunmuştu. Şimdi ise daha da ileri gidilerek kendisinden Torosların doğusuna çekilmesi isteniyordu. Roma, III. Kartaca Savaşı’nda yaptığı gibi, zayıf gördüğü anda son darbeyi vurmak için kolladığı fırsatı bulmuştu. Yani amacı barış yapmaktan ziyade düşmanı tamamen ortadan kaldırmaktı. Diğer yandan III. Antiokhos, Romalılardan barış isterken neden olduğu zararların karşılanması konusunda oldukça cömert davranınca, Roma bunu sonuna kadar kullanma yoluna gitmiştir. Ayrıca Seleukosların savaş gemilerine el koyma fikri, donanması aşırı derece yıpranan III. Antiokhos’un elinde kalan son deniz gücünden de kendisini mahrum bırakarak olası bir yeni savaş durumunda denizden yardım almasını engellemeyi amaçlıyordu. Son olarak, Hannibal gibi düşmanların bu olumlu sürece müdahale etmesini engellemek ve Roma İmparatorluğu’na uzun yıllar zararı dokunan ve yakalanması için yoğun bir çaba sarf edilen kişileri bu yolla kolaylıkla ele geçirip cezalandırma yoluna gidilmiştir. Tüm bunlar aslında Roma’nın, III. Antiokhos’un yaşadığı acizlikten olabildiğince faydalanmaya çalıştığının göstergesiydi.

Appianos’a göre (Syriaka, 30), “III. Antiokhos alınabilecek en ağır yenilginin dahi Roma’nın talepleri karşısında daha hafif kalacağını düşünmüştür”. Kralın bu düşüncesinin arka planında, Seleukosların en azından Syria merkezli otoritesinin yakın gelecekte ayakta kalmasını sağlama amacı olabilir. Seleukos ordusu Magnesia’da Sipylos Dağı civarında konuşlanmış ve büyük bir savunma hattı kurmaya başlamıştır.²⁴ III. Antiokhos’u bu tür bir savunma savaşı fikrine iten en önemli neden, daha önce saldırı stratejisiyle giriştiği Thermopylai Savaşı’nda aldığı mağlubiyet olabilir. Roma ordusu, Seleukos ordusuna 4 mil mesafede kamp kurmuş ve saldırı stratejisine odaklanmıştır. Sessiz geçen birkaç günün ardından bir bütün halinde yürüyüşe geçmelerine rağmen, Seleukoslar savunma hattını bozmadan beklemiştir.²⁵ III.

²⁴ Romalıların Seleukosları takibi sırasında ordunun başında Scipio kardeşlerden sadece Lusius Scipio vardı. Çünkü Publius Scipio Seleukoslarla ilgili barış görüşmeleri yapıldıktan hemen sonra hastalanmış ve bunun üzerine kardeşi Lusius onu dinlenmesi için Elaia’ya göndermiştir (Appianos, Rhomaika - Syriaka-, 30).

²⁵ Livius, 37.38. Livius ayrıca, Roma ordusunun kış şartları ağırlaşmadan harekete geçmesi gerektiğini, aksi halde operasyonun yaza sarkabileceğini bildirmiştir (37.39).

Antiokhos, ağır hareket eden Roma ordusunu saldırmaya teşvik etmek için orduyu biraz öne çıkartmış ve amacına da ulaşmıştır. Kralın bu hamlesi muhtemelen savunma stratejisinin başarıya ulaşacağına olan inancından ileri geliyordu. Kötü hava koşullarına (Livius, 37.41) rağmen Roma ordusu kararlı bir şekilde Seleukos ordusu üzerine yürümeye başlamış ve sonunda iki ordu karşı karşıya gelmiştir.

Roma ordusunun sağ tarafında Akhaialılar ve Pergamon birlikleri, sol tarafında ise Makedonyalı ve Trakyalı birlikler yer alıyordu. Ordunun merkezi ise Romalı birlikler ile Kritili (Girit) ve Tralleisli askerlerden oluşuyordu. Seleukos ordusunun da benzer şekilde aldığı savaş düzeninde ordunun merkezini imparatorluk birlikleri, sağ tarafını Galatlı askerler, sol tarafını ise Kappadokialı piyadeler teşkil ediyordu.²⁶ III. Antiokhos Seleukos ordusunun sağ kanadını, oğlu Seleukos ve yeğeni Antipater ise sol kanadını yönetiyordu. Ordunun merkezinde ise filler ve buradan sorumlu komutanlar Minnios, Zeuksis ve Philip yer alıyordu. Çatışma anında yağmurlu bir vardı. Ancak yağmur Roma için sorun teşkil etmiyordu. Roma ordusu orta uzunlukta bir yayılım gösteriyordu ve yağmur onların görüş açısını kısıtlamıyordu. Ağır silahlı bir ordu olmasına rağmen kılıçlar ve mızraklar yağıştan etkilenmiyordu. Diğer yandan, Seleukos ordusu özellikle kanatlardan oldukça uzundu ve bu yüzden sağlıklı bir iletişim kurmak neredeyse imkânsızdı. Ayrıca ıslak hava savaş teçhizatını kullanmayı zorlaştırmış, çünkü ağırlıklı olarak kullanılan yayları ve sapanları gevşetmiştir. III. Antiokhos tırpanlı savaş arabalarını kullanarak Roma ordusunun saflarını bozmak istiyordu. Ancak çatışma anında bundan kendi askerleri de zarar görmüştür. Roma süvarileri bu arabaları etkisiz hale getirmek için harekete geçmiş ve başarılı olmuştur. Ardından Seleukos ordusundaki atlar, develer ve filler yine süvariler tarafından korkutulmak suretiyle pasifleştirilmiştir. Süvarilere katılan piyadeler Seleukos ordusunun merkezine büyük bir darbe vurmuştur. III. Antiokhos ordunun sağ kanadında yanındaki birliklerle Roma kamp alanına doğru ilerlemeye başlamış ancak burada konuşlanan Roma askerleri onları

²⁶ Roma ve Seleukos ordularını oluşturan unsurlar, asker sayıları ve kullanılan teçhizatla ilgili ayrıntılar için bkz., Livius, 37.39-40; Appianos, Rhomaika -Syriaka-, 31-32; Ayrıca içerisinde iki ordunun kamp alanlarının ve hangi noktalarda karşı karşıya geldiklerinin bilgisini içeren resimli anlatım için bkz., Kochva 1976: 163-73.

geri püskürtmeyi başarmıştır. Roma ordusunun sağ kanadında yer alan Pergamon birlikleri de aynı şekilde başarılı bir çatışma sergilemiştir. Sonuç olarak Roma ilk andan itibaren üstünlük kurmuş ve savaş meydanında kesin bir zafer elde etmiştir (Livius, 37.41-43; Appianos, *Rhomaika -Syriaka-*, 33-36). Livius (37.44) ve Appianos (*Rhomaika -Syriaka-*, 36'un bildirdiğine göre, III. Antiokhos yanındaki küçük bir birlikle kaçarak Sardeis'e gitmiştir. Seleukosların savaştaki kaybı 50 bin piyade, 3 bin atlı iken, Roma tarafında toplamda 300-400 civarında bir zayıflık söz konusudur. Her iki tarihçinin de Roma vatandaşı olduğu düşünüldüğü zaman söz konusu rakamların, en azından Roma'nın kaybıyla ilgili ifade edilenlerin, zaferin olağanüstülüğüne vurgu yapma amacı taşıdığı, dolayısıyla gerçeklikten uzak olduğu anlaşılabilir.

Roma, Magnesia Savaşı'nı kazanarak hem Küçük Asia'nın kontrolünü ele geçirmiş oluyordu, hem de Hellen kentlerinin koruyuculuğu rolünü, bu konudaki en güçlü rakibini yenerek yeniden ve daha güçlü bir şekilde üstlenmiş sayılıyordu. Romalılar, savaşın ardından kendilerinden barış dileyen Seleukoslu elçilerle Apamea kentinde bir araya gelmiştir. III. Antiokhos'un komutanlarından Zeuksis yaptığı konuşmayla Seleukosların yaşadığı çaresizliği en açık şekilde ifade etmiştir:

"Romalılar!, kralımızın hatalarının, bizi affetmenizin ve barışın kefareti nedir? Affedicilikte en büyük yüceliğe sahipsiniz, bu yüzden size yakışan, çekişmeleri bir yana bırakıp, bütün insanları koruyup gözetken bir tanrı gibi davranmaktır" (Livius, 37.45).

Publius Skipio da, Seleukoslu elçileri dinledikten sonra, başından sonuna kadar yaşanan her şeyi III. Antiokhos'u suçlayarak özetlemeye çalışmıştır:

"III. Antiokhos sınırları son derece geniş bir imparatorluğun sahibi olduğu, tahta çıktığı ilk zamanlar, Ptolemaiosların da hak sahibi olduklarını iddia ettikleri Syria Ovası'nın tamamını ele geçirmiştir ki Roma-Ptolemaios ilişkileri o sıralarda son derece iyiydi. Daha sonra Küçük Asia'ya yönelmiş ancak burasıyla yetinmeyerek gözünü imparatorluğunu ilgilendirmeyen Avrupa topraklarına dikmiştir. Trakya topraklarını ele geçirdikten sonra Hellen topraklarına girmiş ve burada Roma'nın özgür bıraktığı kentlerin savunuculuğunu üstelenmeye çalışmıştır. Giriştiği bu işgal faaliyetleri Thermopylai Savaşı'nda uğradığı hezimetle son bulmuş, ardından denizlerde ciddi yenilgiler almış ancak hırsı yüzünden pes etmemiştir. Bizimle barış yapma isteğinden kendisine sunulan şartları kabul etmeyerek yine kendisi vazgeçmiş ve yeniden büyük bir ordu kurmak suretiyle ikinci bir savaşa hazırlanmıştır. Magnesia Savaşı'nda her şeyini kaybeden III. Antiokhos'a bizimle ısrarla sürdürdüğü mücadele nedeniyle ağır cezalar verebiliriz ancak bu davranış

elde ettiğimiz mevcut başarının onuruna gölge düşürür. Bu nedenle biz kendisine daha önce sunduğumuz şartların aynılarını birkaç küçük eklemeye birlikte, Roma’nın ve Seleukosların gelecekteki çıkarlarını da göz önünde bulundurarak tekrar sunuyoruz” (Appianos, Rhomaika -Syriaka-, 38).

Puplius Skipio, yukarıdaki konuşmasının ardından yapılacak barışın şartlarını sıralamıştır: 1. Seleukoslar, Toroslar sınır olacak şekilde Küçük Asia’nın tamamını başaltacak, 2. Roma, savaş masraflarına karşılık 15 bin ve 20 yıl boyunca her yıl bin Euboia parası tazmin edecek, 3. II. Eumenes’in talep ettiği, babası II. Attalos ile III. Antiokhos arasında yapılan antlaşmalar sonucunda kaybedilen Pergamon toprakları geri verilecek, 4. Seleukoslar herhangi bir saldırıya uğramadıkları müddetçe Küçük Asia’daki Roma müttefiklerine savaş açamayacağı gibi, kendisine yapılacak olası bir saldırıda ise ancak savunma yapabilecek, 5. Hanibal ve Aetolialı Thoas gibi Roma düşmanları teslim edilecektir. Seleukoslu elçiler dayatılan bu şartları kabul etmek zorunda kalmışlardır (Livius, 37.45). Taraflar antlaşmanın onaylanması için Roma’ya elçilerini göndermişlerdir. Senato, antlaşmaya bazı eklemeler yaptıktan sonra onaylamıştır. Buna göre Seleukosların kıyılarıdaki hâkimiyet alanlarının sınırları yeni bir savaş çıkaramayacakları şekilde belirlenecek ve sadece kendi hâkimiyet alanını koruyamaya yetecek kadar gemiye (20 adet) sahip olabilecektir. Diğer taraftan, bundan sonra Seleukos ordusuna alınacak olan paralı askerler arasında Romalılara ait topraklardan ya da Roma’nın aradığı kaçaklardan kimse olmayacaktı. Ayrıca her üç yılda bir taraflar arasında rehine ve kaçak değişimleri yapılacaktı. Antlaşmanın bu son haliyle bir kopyası Apamea’daki Roma heyetine gönderilmiş ve antlaşma aynen uygulamaya konulmuştur (Appianos, Rhomaika -Syriaka- 37).

I. Seleukos’un, MÖ 281 yılında, Büyük İskender’in komutanlarından biri olan Lysimakhos’a karşı Küçük Asia’nın hâkimiyeti için Lydia Ovası’nda, Kouroupedion’da, yaptığı savaş neticesinde kazandığı zaferin üzerinden yaklaşık bir asır geçmişken (Iustinus, 17.1.7-12) III. Antiokhos, aynı amaçla çıktığı batı seferinin sonunda Magnesia Savaşı’nda Seleukosları büyük bir hezimete uğratmıştır. Çünkü III. Antiokhos’un amacı ve öncelikleri zamanla Seleukosların miras meselesinden

ayrılmaya başlamıştır (Kosmin 2014: 116). Kralın gerek Hellen kentleri üzerinde bıraktığı kötü izlenim, gerekse Roma ile giriştiği mücadelede sergilediği pasif yönetim onu ideallerinden uzaklaştırmıştır. Seleukosların müttefikleri, III. Antiokhos'un başından beri izlediği yanlış yönetim tarzından, Roma ile girdiği ihtiyatsız mücadeleden, Lysimakheia'yı boşaltmasından, Hellespontos'u savunmasız bırakmasından ve savaş meydanındaki başarısız yönetiminden dolayı onu yenilginin tek sorumlusu olarak görmüşlerdir (Appianos, Rhomaika -Syriaka-, 37). Söz konusu ithamların doğru anlaşılabilmesi için bunları ayrıntılı olarak ele almamız gerekir. Aslında kralın yönetim tarzına getirilen eleştiriler onun doğrudan Roma ile giriştiği mücadele evresi göz önünde bulundurularak dile getirilmiş olmalıdır. Çünkü Seleukoslar Roma ile karşı karşıya gelene kadar Küçük Asia'da istikrarlı bir yürüyüş sergiliyordu. III. Antiokhos'un Roma ile muhatap olmaya başladığı andan itibaren takındığı özgüven, Seleukosları Roma karşısında geri dönülmez bir sona doğru sürüklemiştir. Buna göre onun Avrupa topraklarına girme kararı da, Thermopylai yenilgisinden sonra Küçük Asia'ya geri dönmesi de, Magnesia Savaşı'nın bir savunma savaşı olmasını istemesi de olumsuz sonuçlar doğuran kararlar olmuştur. Başlangıçta Küçük Asia'da elde edilen başarılar imparatorluk mirasının Seleukoslara yeniden kazandırılması anlamında yerine getirilmiş önemli bir misyon olarak görünüyordu. Ancak, III. Antiokhos bu kazanımın kendi gücü ölçüsünde yeterli olmadığını düşünmüş olmalıdır. Çünkü onun bu gücü Roma gibi önemli bir devlete karşı test etmek istemesi, basit bir açgözlülüğün ürünü olmaktan uzaktır. Doğal olarak, III. Antiokhos'un Avrupa içlerine ilerleme kararının karşısında Küçük Asia'da kalmasını beklemek, ya da Magnesia Savaşı'ndan önce neden Syria'ya dönmemekte direttiğini açıklamak doğrudan onun hırsıyla bağdaştırılabilir. Ancak bütün bunların ötesinde, Magnesia Savaşı'nın kaybedilmesi sadece kişisel ya da askeri bir başarısızlık değil, aynı zamanda Seleukos İmparatorluğu'nun zenginliğinin, toprak kazanımlarının ve dolayısıyla çöküşünün başlangıcı olarak görülebilir.

KAYNAKÇA

Antik Literatür

APPIANOS (1913). *History of Rome*, trans. H. White, Cambridge.

AULUS, Gellius (1927). *Attic Nights*, Cambridge: Loeb Classical Library.

CICERO (1903). *Philippics*, trans. C. D. Yonge, Cambridge.

CICERO (1923). *Cato the Elder on Old Age*, Cambridge: Loeb Classical Library.

DIODOROS (1935). *Library of History*, trans. C. H. Oldfather, Cambridge.

IOSEPHOS (1937). *Jewish Antiquities*, trans. W. Whisto, Cambridge.

FLORUS (1929). *The Epitome of Roman History*, Cambridge: Loeb Classical Library.

IUSTINUS (1853). *Epitome of Philippic History of Pompeius Trogus*, trans. J. Watson, London.

LIVIVS Titus (1905). *History of Rome*, trans. C. Roberts, London.

MALALAS (1986). *Chronicle of World History*, trans. E. Jeffreys, R. Scott, Melbourne.

PAUSANIAS (1918). *Description of Greece*, trans. W. H. Jones, Cambridge.

PLUTARKHOS (1918). *The Parallel Lives*, Cambridge: Loeb Classical Library.

POLYBIOS (1927). *Histories*, Cambridge: Loeb Classical Library.

Modern Literatür

BADIAN, E. (1959). “Rome and Antiochus the Great: A Study in Cold War”, *Classical Philology* 54(2): 81-99.

BEVAN, E. R. (1902a). “Antiochus III and His Title 'Great-King'”, *The Journal of Hellenic Studies* 22: 241-244.

BEVAN, E. R. (1902b). *The House of Seleucus I-II*, London: Barnes and Noble Press.

ECKSTEIN, A. M. (2008). *Rome Enters the Greek East: From Anarchy to Hierarchy in the Hellenistic Mediterranean 230–170 BC*, Oxford: Wiley Blackwell Press.

- ERRINGTON, R. M. (1989). "Rome against Philip and Antiochus", *The Cambridge Ancient History VIII*, ed. A. E. Astin, F. W. Walbank, pp. 244-89, Cambridge: Cambridge University Press.
- GRAINGER, J. D. (2010). *The Syrian Wars*, Boston: Brill Publishers.
- KOCHVA, B. B. (1976). *The Seleucid Army: Organization and Tactics in the Great Campaigns*, Cambridge: Cambridge University Press.
- KOSMIN, P. J. (2014). *The Land of the Elephant Kings: Space, Territory, and Ideology in the Seleucid Empire*, London: Harvard University Press.
- MA, J. (2000). *Antiochos III and The Cities of Western Asia Minor*, New York: Oxford University Press.
- MAGIE, D. (1939). "The Agreement between Philip V and Antiochus III for the Partition of the Egyptian Empire", *The Journal of Roman Studies*, 29 (2): 32-44.
- MAGIE, D. (2007). *Anadolu'da Romalılar- MÖ III. ve II. Yüzyillarda Batı Anadolu-*, çev. N. Başgelen, Ö. Çapar, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- RHODES, P. J. (2007). *The Greek City States*, Cambridge: Cambridge University Press.
- ROSTOVITZ, M. I. (1957). *The Social and Economic History of the Roman Empire*, Oxford: Clarendon Press.
- TOD, M. N. (1948). *A Selection of Greek Historical Inscriptions II*, Oxford: Clarendon Press.
- WEIR, R. G. A. (2004). *Roman Delphi and its Pythian Games*, Oxford: British Archaeological Reports.
- WELLES, C. B. (1934). *Royal Correspondence in the Hellenistic Period*, New Haven: Yale University Press.